

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Interkulturní vztahy a jejich rozdílné pohledy ve výchově dětí

Vedoucí práce: PhDr. Olga Vaněčková

Vypracovala: Nela Tekin

České Budějovice, 2022

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

University of South Bohemia České Budějovice

Pedagogical faculty

Department of pedagogic and psychology

BACHELOR THESIS

Intercultural relationship and their different views on upbringing of children

Supervisor:

PhDr. Olga Vaněčková

Author:

Nela Tekin

České Budějovice, 2022

BIBLIOGRAFICKÁ IDENTIFIKACE

Jméno a příjmení autora: Nela Tekin

Název bakalářské práce: Interkulturní vztahy a jejich pohledy na výchovu dětí

Studijní obor: Sociální pedagogika

Pracoviště: Katedra pedagogiky a psychologie,
Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita, České Budějovice

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Olga Vaněčková

Rok obhajoby: 2022

Abstrakt: Bakalářská práce se zabývá Interkulturními vztahy a jejich pohledy na výchovu dětí. Teoretická část definuje pojmy kultura, interkulturní partnerství a rodinu a výchovu. Ke zpracování bakalářské práce byl využit kvalitativní typ výzkumu. Pro kvalitativní výzkumné šetření byla použita metoda dotazování, technika polostrukturovaného rozhovoru, který byl nadále zpracován do případových studií neboli kazuistik. Výzkumný soubor tvořily čtyři interkulturní rodiny, které spolu žijí ve vzájemném partnerství alespoň jeden rok a vychovávají spolu alespoň jedno dítě. Na základě výsledků bylo zjištěno, že se v rodinách vyskytují rozdílné pohledy na výchovu dětí, dále bylo zjištěno, že nejčastějším úskalím interkulturního vztahu je jazyková bariéra. Jako pozitiva byla nejvíce označováno bilingvnost u dětí, vzájemné obohacení kultury druhého partnera a vzájemná komunikace.

Klíčová slova: interkulturní výchova, interkulturní manželství, rodičovství,
výchovný styl

BIBLIOGRAPHIC IDENTIFICATION

Name of the author: Nela Tekin

Title of bachelor thesis: Intercultural relationship and their different views on upbringing of children

Field of study: Social pedagogic

Department: Faculty of Education,
University of South Bohemia České Budějovice

Supervisor: PhDr. Olga Vaněčková

Year of the presentation: 2022

Abstract: The bachelor's thesis deals with intercultural relationships and their perspectives on child rearing. The theoretical part defines the concepts of culture, intercultural partnership and family and upbringing. A qualitative type of research was used to process the bachelor's thesis. A method of questioning, a semi-structured interview technique that continued to be processed into case studies, or case reports, was used for the qualitative research investigation. The research set consisted of four intercultural families living together in partnership for at least one year and raising at least one child together. Based on the results, it was found that there are different perspectives on child-rearing in families, and it was also found that the most common challenge stemming from the intercultural relationship is the language barrier. Bilingualism in children, mutual enrichment of the culture of the other partner and mutual communication were the most identified positives.

Key words: intercultural upbringing, intercultural marriage, parenthood, upbringing style

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne: 20.04. 2022

Nela Tekin

Poděkování:

Nejprve bych chtěla poděkovat všem, kteří se na mé bakalářské práci podíleli a pomáhali mi. Děkuji také vedoucímu své bakalářské práce PhDr. Olze Vaněčkové za její cenné rady a čas, který mi věnovala. Dále bych chtěla poděkovat své kamarádce Bc. Anně Hlavinkové za konzultace a rady při zpracovávání bakalářské práce. V neposlední řadě také děkuji všem informantům za jejich ochotu při poskytnutí rozhovoru pro výzkumné šetření.

Obsah

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 KULTURA	10
1.1 Etnicita, Etnikum a národ	11
1.2 Interkulturní rozdíly	11
1.3 Adaptace a akulturace	12
2 INTERKULTURNÍ PARTNERSKÉ VZTAHY A MANŽELSTVÍ	14
2.1 Interkulturní vztahy	14
2.2 Smíšené manželství	16
2.2.1 Smíšené manželství a děti	17
3 RODINA A VÝCHOVA	19
3.1 Rodičovství	20
3.2 Rodičovská role	20
3.3 Výchova v rodině	21
3.4 Výchovné styly	22
3.4.1 Česká rodina a výchova	23
3.4.2 Muslimská rodina a výchova	24
PRAKTICKÁ ČÁST	27
4 CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	27
5 METODIKA VÝZKUMU	28
5.1 Design práce	28
5.2 Metody výzkumného šetření	28
5.3 Popis výzkumného souboru	29
5.4 Realizace výzkumu	30
5.5 Etika výzkumu	30
6 VÝSLEDKY	31
DISKUSE	40
ZÁVĚR	42
SEZNAM LITERATURY	44

ÚVOD

Toto téma bakalářské práce bylo vybráno z důvodu autorčiny náklonnosti k tématům kultury a rovněž k problematice výchovy dětí. Rozhodla se proto spojit tyto dva fenomény dohromady a věnovat se jim tak podrobněji v této práci. V průběhu života vstupujeme do několika různých vztahů a v době globalizace také v rámci rozdílných kultur. Z toho důvodu se téma interkulturních vztahů stává stále aktuálnější.

Tato bakalářská práce s názvem Interkulturní vztahy a jejich pohled na výchovu dětí je rozdělena do dvou částí, a to na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je dále rozdělena na 3 kapitoly a jejich podkapitoly. V první kapitole se práce zaměřuje na kulturu a interkulturní vztahy. Druhá kapitola je věnována manželství v obecném slova smyslu a v jejích podkapitolách se věnuje smíšenému manželství a dětem ve smíšeném manželství. Třetí kapitola rozebírá pojem rodina a představuje modely užívané v českých rodinách, které jsou v dalších podkapitolách porovnávány s muslimskými, ukrajinskými a španělskými rodinami a jejich výchovou dětí.

Čtvrtou kapitolu tvoří praktická část, ve které byl proveden výzkum pomocí rozhovorů rodičů dětí, ve smíšeném partnerství či manželství. Tyto rozhovory byly provedeny pro následující případové studie neboli kazuistiky zapojených rodin. Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit „jaký styl výchovy dětí volí partneři, kteří nevyrostali v České republice a pocházejí z jiného kulturního prostředí.“ Vedlejším cílem bylo „popsat, co mohou rozdílné styly výchovy přinášet, v čem mohou rozdíly být přínosem nebo naopak úskalím?“ Byl použit kvalitativní typ výzkumu, metoda dotazování technika polostrukturovaného rozhovoru, který byl základem pro zpracování případových studií neboli kazuistik.

Praktická část je ukončena kapitolou závěr, kde jsou shrnuty získané výsledky bakalářské práce.

TEORETICKÁ ČÁST

Pro tuto bakalářskou práci je nutné zmínit a definovat pojmy, které jsou základem tématu, které práce zpracovává. Pojmy jako kultura, etnikum, národ, interkulturní rozdíly, adaptace a akulturace jsou v interkulturním prostředí klíčové. Kultura je důležitou součástí života člověka a formuje jeho pohled, kterým nahlíží na okolní svět. Kultura se nachází v podstatě všude kolem nás, jelikož kulturní odlišnosti se dnes používají zvláště pro porozumění způsobů, jakými lidský svět funguje (Breidenbach a Nyíri, 2009).

1 KULTURA

Kultura jako taková je složitým konceptem, který nelze jednoduše definovat. Avšak v rámci obecnosti je možno ji představit jako komplexní soubor skládající se ze vzorců tradic, přesvědčení, hodnot, norem, symbolů a významů, které jsou v různé míře sdíleny vzájemně působícími členy komunity (Ting – Toomey, 1999). Humphrey (2011) představuje kulturu jako soubor myšlenek, přesvědčení, gest, rituálů a praktik, díky kterým společnost sama o sobě tvoří jeden celek. Na toto navazuje Hofstede (2010), jenž zmiňuje, že kultura je nezávislá na konkrétním jedinci a je možné ji vnímat jako kolektivně naprogramovanou mysl. Avšak toto „naprogramování“ mezi sebou vnímají pouze ti jedinci, kteří se nacházejí a žijí ve stejném společenském prostředí (Hofstede, 2010). Kultura je získaným konstruktem, díky kterému si tak jedinec v průběhu života může osvojit jakoukoliv kulturu (Ennaji, 2005). Autoři Shelling a Fraser – Smith (2008) uvádějí, že kultura je to, co v běžném životě slyšíme, vidíme a přijímáme pomocí náležitých hodnot, postupů, přesvědčení a pohledu na svět, které dále ovlivňují to, kým se člověk ve své dospělosti stane. Gillernová, Rymeš a Kebza (2011) představují tzv. kulturní identitu, kterou popisují tak, že jedinec prožívá příslušnost k určité kultuře a je schopen akceptovat očekávání jeho okolí. Svou kulturní identitu si je schopen poprvé uvědomit již v období mladšího školního věku.

Zajímavé připodobnění uvádí Ting – Toomey (1999), který kulturu shoduje s pomyslným ledovcem, na jehož „špičce“ můžeme běžně pozorovat kulturní artefakty a jejich neverbální či verbální symboly. Avšak aby člověk lépe porozuměl dané kultuře, je nutné proniknout hlouběji. V kterémkoliv odvětví života jedince lze najít rozdíly v kultuře. Tyto rozdíly se obvykle týkají mentality, životního stylu, náboženství, stravování apod. (Venclová, 2013).

V současném světě začínají vznikat tzv. „otevřené kultury“, ve kterých není problém míšení kultur, doplňování kultur o další různé (Loučimová, 2007).

1.1 Etnicita, Etnikum a národ

Termín etnicita je původem z latiny. Pochází tedy z latinského slova *ethnicus*, které má za význam pohan nebo pohanský a z řečtiny *ethnos* vyznačující národ, národnost, kmen či rasu atd. (Maříková, 1996). Etnicitu tedy můžeme považovat za vzájemně propletený systém rasových, kulturních, jazykových a teritoriálních faktorů, které utvářejí etnickou identitu člověka (Maříková, 1996). Etnická skupina nazývaná též jako **etnikum** je odvozeno od slova *ethos*, které je původem z řečtiny a je významem pro národ či lid. Etnikum je taktéž antropologickým termínem, kdy ve vědách o člověku jej používáme již od dob zámořských objevů a je tak z historického hlediska starším termínem nežli pojem národ (Skarupská, 2006).

Pojem národ je původem z latinského slova *natio*. Z historického hlediska je národ pospolitost lidí, která byla vytvořena působením mnoha národotvorných faktorů, jako je např. jazyk, geografie, ekonomik a politika (Skarupská, 2006). Autorka Skarupská (2006) dále uvádí, že národ je obvykle založen národním vědomím, který vychází z etnických vztahů. Ve středověku se národnost a příslušnost k určitému národu určovala daným místem narození jedince a v novověku jazykem (Skarupská, 2006). Šámal et al. (2003) definuje národnost z psychologického hlediska jako pocit sounáležitosti s určitým národem, který je tvořen skupinou lidí, která sdílí společnou kulturu, jazyk, dějiny, tradice atd. Z obecného hlediska je tedy národ jakési společenství lidí, ve kterém jsou spojeni několika druhy objektivních vztahů (Hroch, 1999). Příslušníkem národa je považován takový jedinec, který hovoří stejným jazykem, sdílí stejnou historii, kulturu a žije ve stejném státě (Hroch, 1999). Autor Hroch (1999) dále uvádí, že národ je historicky vyvinuté společenství stejného jazyka, hospodářského života, psychologické skladby a územím, což se projevuje jako kulturní společenství. Termín národ je možné vysvětlit několika způsoby a je často zaměňován s pojmem etnikum Hroch (1999).

Termín národnost je definován jako příslušnost k určitému národu, který se určuje podle státu, původu předků a kultury. Člověk může během svého života za určitých podmínek svou národnost změnit (Šamanová, 2005).

1.2 Interkulturní rozdíly

Pro interkulturní komunikaci je velice důležité téma problematiky hodnot. Díky znalosti této problematiky lze předcházet interkulturním konfliktům. Do určité míry ovlivňují kulturní rozdíly a odlišné hodnoty interkulturní vztahy (Romano, 2008). Hofstede (2001) ve své publikaci vymezuje pět dimenzí hodnot:

- individualismus-kolektivismus;
- mocenský odstup;
- maskulinita-feminita;
- vyhýbání se nejistotě;
- dlouhodobá a krátkodobá orientace.

Pro účely této bakalářské práce je důležité vyzdvihnout individualismus-kolektivismus. Tato dimenze hodnot slouží k porozumění struktury sociálních vztahů. V individualismu se klade důraz na hodnoty, tento rozměr je zaměřen na povyšování jedince nad zájmem jeho rodiny (Dion, Dion, 1993). Lze říci, že individualismus je současné společnosti méně rozšířený než kolektivismus. Do individualismu lze zařadit hodnoty jako je např. odtaživost, soutěživost, obezřetnost, tvoření intimních vztahů s nejbližším okolím atd. V individualismu je vyzdvihován okamžik, kdy rodič naučí dítě samostatnosti a připraví ho na opuštění domova. Daný jedinec by měl být zaměřen sám na sebe, je zde důležitá sebeúcta (Hofstede, 2007). Kolektivismus naopak dává přednost rodinnému významu před identitou vlastní (Willerton, 2012). V dnešní populaci se setkáváme se skupinami, které žijí v kolektivistické společnosti, kdy dochází k zaměření se na přizpůsobování se skupinovým potřebám a až poté potřebám vlastním. Dítě se ve svém životě může spolehnout na svoji rodinu s myšlenkou, že ho nikdy nezklame a neopustí (Hofstede, 2007).

Hodnoty partnerů, kteří byli vychováni v odlišném kulturním prostředí, jsou zcela odlišné (Frame, 2004). Autoři Shelling a Fraser – Smith (2008) uvádějí, že je důležité si uvědomovat vzájemně odlišné hodnoty, aby nedocházelo mezi partnery k nedorozumění a neshodám.

1.3 *Adaptace a akulturace*

Psychologická a kulturní změna je proces akulturace, který nastává při trvalém konfliktu mezi odlišnými kulturními skupinami (Herskovits, Linton, 1936). Při přesunutí do nové společnosti nastává osvojování nových vzorců chování (Berry, 1997).

Berry (2010) rozděluje akulturaci na kulturní a psychologickou úroveň:

- **kulturní úroveň** – změny proběhnou v obou skupinách
- **psychologická úroveň** – individuální změny.

Existují různé akulturační strategie, díky kterým se lze v hostitelské zemi a v jejích kultuře přizpůsobit. Mezi akulturační strategie patří např: **asimilace** – dochází k odmítnutí původní kultury a nastává osvojování kultury, hodnot, tradic jiné kultury. **Integrace** – zachovány vlastní hodnoty a zároveň ponechány původní. Dochází k vytvoření tzv. dvojí kulturní identity. **Separace** – ponechání vlastní kultury a dochází k izolování od společnosti nové. **Marginalizace** – jedinec se nachází v nestranné pozici v současné i původní kultuře (Berry, 1974).

Přizpůsobení jedince určitým hodnotám ve společnosti se nazývá **adaptace** (Evanoff, 2006). Pro vzájemné integrování a porozumění je důležitá úspěšná integrace a adaptace lidí s odlišnými kulturními zvyky. Adaptace však neznamená zapomnění a odstoupení od kultury původní (Berry, 2010). Při soužití dvou partnerů z odlišných kultur je nezbytné uvědomění si toho, kolik ze své kultury do vztahu přinesou (Shelling, Fraser – Smith, 2008). Reakce na změnu kulturního prostředí charakterizují autorky Morgensternová a kol. (2007) a Gillernová et al (2011) jako: asimilační, kontrastní, hraniční a syntézní typ osobnosti.

2 INTERKULTURNÍ PARTNERSKÉ VZTAHY A MANŽELSTVÍ

Interkulturní partnerské vztahy jsou již od samého počátku součástí historie lidstva. V některých kulturách však neměly tyto vztahy ani nejmenší podporu a trvalo se na tom, aby vztahy mezi jedinci probíhaly pouze uvnitř vlastní skupiny či společenství, a to především z rasových a majetkových důvodů. Ačkoliv interkulturní partnerské vztahy zde byly již odpradávná, můžeme toto téma ve společnosti považovat za poměrně nové a prozatím podrobně neprozkoumané.

Manželství jako takové je právním institutem, mající nejen v českých zemích tisíciletou historickou tradici (Čepelová, 2013). Hrušáková a Králíčková (2006) uvádějí, že manželství je osvědčeným vztahem mezi mužem a ženou a je tak i zároveň oficiálním svazkem, u kterého právní poměry vznikají z jejich dobrovolného a svobodného rozhodnutí. Co se týká manželství, tento pojem má v různých světových kulturách různorodý význam. Avšak pro všechny kultury platí, že manželství je právně, nábožensky, sociálně a ekonomicky uznáváno jako společenský institut pro výchovu dětí (Hrušáková, Králíčková, 2006).

2.1 Interkulturní vztahy

Cottrell (1990) uvádí rozdíly, které od sebe pomáhají rozlišit interkulturní partnerské vztahy a mezietnické partnerské vztahy, jenž jsou s nimi často zaměňovány. Jedním z rozdílů je, že interkulturní pár může žít v zemi, která není ani pro jednoho z nich původní. Ani jeden z páru nepochází ze země, ve které spolu momentálně žijí. Tím pádem jsou oba partneři cizinci v dané zemi. Nejdůležitější rozdíl je ten, že většina národů je etnicky různorodá a nelze tak předpokládat, že interkulturní sňatek bude nutně zahrnovat odlišné kultury (Cottrell, 1990). Silva (2012) definuje interkulturní sňatek jako svazek mezi dvěma osobami, jenž mají odlišnou národnost. Svazek může, ale i nemusí obsahovat odlišnou rasu, etnicitu, náboženství nebo jazyk. Autorka Loučimová (2006) dále tento smíšený neboli interetnický vztah rozděluje na druhy, a to na **rasově smíšený vztah** a na **interkulturní vztah**. Rasově smíšený vztah je ten, kde jsou partneři biologicky (rasově) odlišní. Loučimová (2006) interkulturní vztah definuje jako vztah, kdy partneři pocházejí ze dvou skupin s různým jazykem, historií nebo náboženstvím. Vznik interkulturního vztahu je provázen mnohými těžkostmi, ale samozřejmě také důvody, díky kterým pár vznikl. U navázaného interkulturního partnerského vztahu je pro interkulturní páry málokdy jednoduchá situace.

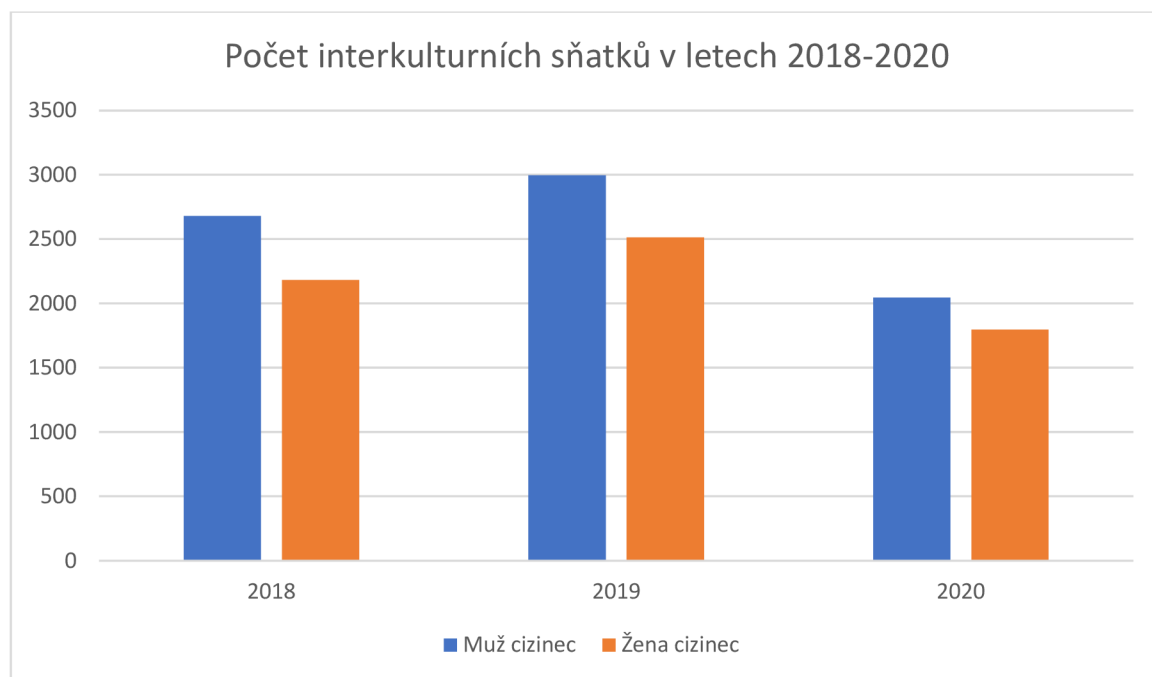
Oba partneři si musí uvědomovat, že jeden z páru opustí domov a bude se muset přizpůsobit nové kultuře, upravit své zvyky a opustit svou rodinu napříč kulturami pro svého nového partnera/partnerku.

Interkulturní vztah přináší i své výhody, do kterých můžeme zařadit detailní poznání partnerovy kultury. Díky tomu se jedinec seznámí s jinou společností, jejím smýšlením a kulturou, ve které se dosud nevyskytoval. Tím tak získává přehled o další kultuře (Cottrell, 1990). V dalších oblastech se tak jedinec dokáže lépe orientovat, má přehled v kulturách, v rozdílném myšlení, které díky znalosti kultur vede k překonání předsudků a stereotypů. Další pozitivitou v interkulturních vztazích jsou situace, kdy partneři společně hledají řešení problémů a díky partnerovi se více sebekonzultují, mění postupně své priority, postoje, a především jsou si vědomi faktu, že jsou schopni nahlížet na svět bez množství předsudků a naučených stereotypů (Loučimová, 2006). Další pozitivum, které je nutno zmínit, se týká dětí interkulturních párů. U dětí interkulturních párů vzniká **bilingvismus** neboli dvojjazyčnost. Dítě je tak schopno užívat dva jazyky na úrovni rodilého mluvčího a je schopno oba jazyky používat zcela přirozeně. Tato možnost jim dává lepší schopnost vnímat, chápat a naučit se cizí jazyky (Morgensternová, 2011).

Je však nutné zmínit i negativa, které interkulturní vztahy přinášejí. Těchto nevýhod může být také nespočet a mohou nastat z různých příčin. V tomto druhu partnerství se vyskytují problémy, se kterými se v monokulturních vztazích příliš často nesetkáme. Tou největší nevýhodou a překážkou je samozřejmě jazyk, jelikož zde hrozí riziko, že jedinec, který komunikuje v odlišném jazyce než v rodném, nebude chápat všechny souvislosti a dochází tak k nepochopení partnera (Morgensternová, 2007). Kromě jazykové bariéry mezi partnery, dochází i k problémům v komunikaci s partnerovou rodinou a přáteli (Morgensternová, 2007). Dalším problémem, který interkulturní pár musí ustát, je odmítavý postoj okolí jednoho či obou partnerů, které neakceptuje nebo dokonce odmítá jejich vztah z mnoha důvodů, díky kterým se opět vracíme ke zmiňovaným stereotypům a předsudkům vůči jiné kultuře (Morgensternová, 2007). Problémem také může být výchova dětí, kde jsou rozdíly v kulturách natolik odlišné, že se ve výchově dětí neshodují. Každá kultura totiž výchovu dítěte vnímá jinak. Tudíž je možné narazit na rozdíly v odměňování a trestání dítěte.

Graf č. 1 – Počet interkulturních vztahů v České republice

Pro zajímavost je zde vložen graf č. 1, který popisuje četnost výskytu interkulturních vztahů v České republice od roku 2018 až 2020. Na grafu je znázorněn počet mužů-cizinců a žen-cizinek. Dle srovnání počtu mužů a žen se v České republice vyskytuje více mužů-cizinců, kteří jsou v partnerství s českými ženami.

Zdroj: ČSÚ, 2020

2.2 Smíšené manželství

Katrňák (2008) uvádí, že manželství můžeme rozlišit na heterogamní a homogamní. V manželství homogamním si lidé nalézají partnera sobě podobného. Faktory určující výběr partnera jsou sociální, strukturální a individuální jako je např. věk, náboženství nebo kultura. Protikladem je zde heterogamní manželství, ve kterém se mohou objevovat odlišnosti ve formě věku, náboženství, vzdělanosti atd.

Avšak tyto odlišnosti nemusí být nutně zastoupeny v každé kategorii a aby takové manželství vzniklo a měli oba partneři možnost se potkat, je nutné sdílet určitý životní prostor v určitém čase. Tudiž velkým zastoupením zde má geografická blízkost, věk, vzdělání, zájmy atd. Dle Šrajerové (2003) je také důležitá blízkost jazyka, kultury a životního stylu, který je dle autorky pro partnerský život a následující uzavření manželství velmi důležitý.

Člověk ve svém životě projde dvěma typy rodin – orientační a prokreační (Možný, 1999). Rodinou orientační se vyznačuje rodina, do které se člověk narodí a ve které probíhá primární socializace. Rodina napomáhá jedinci pochopit a začlenit se do společnosti a rodiče se zde snaží působit na své dítě určitým kulturním kódem, který je typický v dané společnosti. V rámci tohoto procesu je součástí často náboženství, které plní funkci základního pojítka. Z tohoto důvodu jsou smíšená manželství jen v sekularizované¹ společnosti a v dřívějších dobách tato manželství nebyla v mnoha zemích zcela možná (Možný, 1999). Prokreační rodina vzniká ve chvíli, kdy člověku společnost, okolnosti a rodina umožní založit novou rodinu, do které každý z manželů přináší nové zvyky a návyky, které si osvojili ve své původní (orientační) rodině (Možný, 1999). Pokud je manželství tvořeno párem, ve kterém každý pochází z jiného náboženského vyznání a jiné kultury, může dojít k tomu, že naučené vzorce chování, zvyklosti a výchova budou mírně nesourodé. Dochází zde k přizpůsobení se jednoho partnera tomu druhému. Navyklé kódy chování a zvyky získané z orientační rodiny se mohou spojit do jedné kultury. Manželství a výchova potomků jsou poté sladěny (Možný, 1999). Drápalová a Kolářová (2002) uvádějí, že může dojít k obohacení dítěte, které bude mít otevřený přístup k oběma společnostem, nebo naopak k situaci, kde se dítě bude cítit marginálním členem obou společností.

2.2.1 Smíšené manželství a děti

V kulturně smíšeném manželství přináší každý rodič do vztahu a nové rodiny jiné kulturní hodnoty a normy, se kterými se dítě setkává. Rodič, ač malou či velkou mírou, působí na dítě svými naučenými kulturními návyky a zvyky, které získal ve své předchozí – orientační rodině (Drápalová, Kolářová, 2003). Záleží tak na rodičích, situaci a prostředí, zda dojde k prolínání odlišných kulturních prvků výchovy či k potlačení u jednoho z rodičů.

¹ Odkloněné od náboženství

Drápalová a Kolářová (2002) dále uvádějí, že pokud dojde k absolutnímu prolnutí a každý z rodičů bude dítě seznamovat s jeho kulturou, naučí ho jazyk a bude v kontaktu s ostatními členy dané společnosti, bude tak dítě kulturně obohacené a budou mu otevřené větší možnosti v rámci obou společností. Avšak zde může dojít i k tomu, že se dítě bude cítit vyčleněné, jelikož mu ani jedna kultura nebude připadat vlastní (Drápalová, Kolářová, 2002). Pokud se rodiče budou navzájem ovlivňovat, může vzniknout tzv. bilingvální či bikulturní rodina. V případě, že se dítě naučí jazyk obou rodičů, vystává zde velká výhoda pro jeho nastávající budoucí život (Hernová, 1997).

I když se rodina nepřímo účastní na utváření osobnosti jedince, odpozorované modely v chování rodičů, komunikačních stylů, zvyků, náboženství, budou mít vliv na budoucí výběr partnera. U dětí, které jsou vychované v národnostně odlišné rodině je větší možnost, že si v budoucím životě vyberou taktéž národnostně odlišného partnera a uzavřou s ním manželství tak, jako jejich rodiče (Šrajerová, 2003).

3 RODINA A VÝCHOVA

Madar (1998, s. 1184) definuje rodinu následovně: *„Rodina je nejstarší lidskou institucí. Vznikla z přirozeného pohlavního pudu, vedoucího k plození a rozmnožování živočišného druhu, současně však po věky slouží potřebě ochránit potomstvo, připravovat je pro život, učit, vychovávat a v neposlední řadě uspokojovat lidskou potřebu citové a osobní intimity ...“*

Jedná se o společenskou skupinu, která je spojena manželstvím nebo pokrevními vztahy, vzájemnou pomocí a odpovědností (Hartl, Hartlová, 2000). Rodina je charakterizována jako základní, primární, neformální sociální skupina různé velikosti, vnitřní struktury a rozličných vazeb na společnost (Knotková, 2004). Na tuto definici navazuje Krebs (2010), který uznává rodinu jako nejdůležitější sociální prostředí, se kterým se dítě setkává. Rodina je ve společnosti brána jako soubor částí a vztahů mezi nimi (Sobotková, 2007). Charakteristika rodiny dle Kramera (1980) je taková, že rodina je jako skupina lidí se společnou historií, přítomnou realitou a blízkými psychologickými a emocionálními vazbami, kde jsou členové skupiny vázáni dědičností, manželskými svazky, adopcí, či společným životem. Strašíková (2004) uvádí, že rodina je chápána jako malá společenská skupina neboli společenství osob, které je navzájem propojeno příbuzenskými vztahy a svazky, kde se vytváří citová pouta, která jsou málokdy plně nahraditelná z důvodu vznikajících silných vazeb a určité vzájemné závislosti.

Úkolem manželů, popřípadě partnerů je dle Stašové (2001) utvářet v rodině a domácnosti takové prostředí, kde se budou cítit dobře nejen samotní rodiče, ale i jejich děti. Autorka dále uvádí, že rodina se vyznačuje určitými funkcemi. Mezi tyto funkce patří biologicko – reprodukční funkce. Tato funkce je velmi důležitá v každé rodině, která tak zaručuje pokračování rodiny v budoucnosti. Dále biologicko – reprodukční funkce má značný význam v souvislosti s uspokojováním jak biologických, tak sexuálních potřeb. Procházka (2012) však se svým tvrzením, že v dnešních rodinách tato funkce již poměrně ztrácí na důležitosti, staví do opozice vůči autorce Stašové (2001), která uvádí další funkci rodiny. Biologicko – reprodukční funkci nazývá Stašová (2001) jako sociálně – ekonomickou. Zde se rodina a její členové podílejí a ovlivňují trh práce jako spotřebitelé či konzumenti. Nejdůležitější funkcí, kterou se rodina vyznačuje, je funkce výchovná a emocionální, kdy podstatou výchovné funkce je předávání norem, hodnot a vzorců jednání a chování ze strany rodičů vůči dítěti (Procházka. 2012).

Zmíněná emocionální funkce je dle Stašové (2001) pojmenována jako sociálně – psychologická funkce. Výrost a Slaměník (2008) tuto funkci označují jako důležitou a výhradně nezastupitelnou. Každý jedinec neboli člen rodiny má tak pocit, že je bezvýhradně přijat do rodiny a může tak docházet ke konfrontaci s dalšími členy rodiny, sdílení svých potřeb, radostí i strastí v jeho životě. Dle Procházky (2012) je nutné zdůraznit, že pokud není v rodině tato funkce zastoupena, rodina se často rozpadá a daní jedinci mají poté obtíže s emocemi ve svém životě. Další důležitý fakt udává Stašová (2001), která tvrdí, že tuto funkci rodiny není možné v uspokojivé míře nahradit žádným jiným zařízením nebo institucí.

3.1 Rodičovství

Významem rodičovství je plnění úkolů, které jsou spojené s výchovou dítěte tak, aby dospělo v nezávislého a samostatného jedince. Vágnerová (2007) za počátek rodičovství považuje početí či osvojení dítěte. Role rodiče a příprava na ni má sociální charakter a role rodičovská je dána sociálně (Vágnerová, 2007). Pro rodičovství je stanoven biologický základ a zásadní životní změna, na kterou se jedinec čili budoucí rodič připravuje jak fyzicky, tak psychicky i sociálně (Vágnerová, 2007). Autorka dále uvádí, že rodičovství s sebou přináší i chvíle beznaděje, vyčerpanosti, frustrace a další emoce, které jsou vedeny na široké škále rozporuplných pocitů.

Rodičovství je v dospělém věku nejen projevem generativity, ale také určitým způsobem naplnění intimity, kdy vznikají hluboké citové vazby, které přetrvávají po celý život (Vágnerová, 2007). Jsou zde i určité aspekty ovlivňující motivaci k rodičovství. Mezi tyto aspekty patří například zkušenosti z dětství, materiální a ekonomické zabezpečení, nalezení vhodného partnera pro založení rodiny, vzor vlastních rodičů atd. (Vágnerová 2007).

3.2 Rodičovská role

Být rodičem neboli plnit rodičovskou roli se považuje za zásadní součást vnitřní identity každého dospělého člověka, pro kterého je tato role psychicky a sociálně význačná a biologicky podmíněná. Má podstatný vliv na osobnost, emoční prožívání, uvažování a na mezilidské vztahy člověka (Vágnerová, 2007).

Dle Vágnerové (2007) je rodičovská role jediná role, která je nepochybně nadřazena, jelikož je rodič autoritou dítěte. Úlohou a povinností rodiče je o dítě pečovat, tudíž dítě je na svém rodiči velmi závislé. Jedinec v roli rodiče má jak povinnosti, tak i práva.

Příkladem práva rodiče je právo rozhodovat o všem, co se jeho dítěte týká (Vágnerová, 2000). Rodiče jsou nejdůležitějšími vychovateli, kteří mají odpovědnost za výchovu svých dětí, a to nejen v rodinném prostředí. Aby rodinná výchova byla úspěšná, je podmíněna dobrým životním způsobem rodičů a dětí. Do dobrého životního způsobu patří správná výchova dětí i ve volném čase. Rodina je tedy také místem, kde děti mají útočiště pro odpočinek, herní aktivity a různé esteticko – výchovné činnosti. Do těchto činností je možné zařadit i rodinné procházky, výlety, návštěvy u příbuzných, přátel, dovolené, domácí kutilství, práce na zahradě atd. (Bůžek, Michalík, 2000). Dále autoři Bůžek a Michalík (2000) uvádějí, že děti a mladí lidé často strádají nedostatkem času rodičů. Společné prožití volného času rodičů a dětí je přitom příležitostí k lepšímu vzájemnému poznání a rozvoji vztahů. Pro socializaci dítěte je rodinné prostředí základem. Rodiče svými způsoby výchovy, chováním a jejich zavedenými vzory a modely, ovlivňují budoucí chování jejich dětí (Bůžek, Michalík, 2000).

„Rodinné prostředí je základem socializace dítěte. Způsoby chování vedené z pozice rodičovských vzorů a modelů ovlivňují děti v jejich budoucím chování. V rámci identifikace se dítě setkává se vzorovým a modelovým chováním rodičů daným mimo jiné jejich osobnostními charakteristikami, rodinnými vztahy, které se odehrávají v rámci životního cyklu a dalšími faktory“ (Štěrbová, 2013, s.26).

3.3 Výchova v rodině

Dle Pedagogického slovníku je obecná charakteristika rodinné výchovy definována jako výchova, která je uskutečňována v rodině, kde je výchova dětí a mladistvých obvykle vykonávána jejich rodiči, popřípadě prarodiči. (Průcha, Walterová, Mareš, 2009). Dále autoři uvádějí, že rodina je primární skupina, ve které má výchova obrovský význam při formování osobnosti jedince a taktéž zde dochází k první socializaci (Průcha, Walterová, Mareš, 2009). Socializace je dle Nekonečného (1995) proces, kdy jedinec vrůstá do konkrétních podmínek kulturního prostředí. Nekonečný (1995) dále uvádí, že nejdůležitější složkou socializace je osvojování si norem v rodině, a to je ovlivněno dvěma hlavními faktory. Prvním faktorem je způsob, jakým rodiče děti trestají a chválí a druhým faktorem je identifikace dítěte s rodiči. Stejně jako je u dítěte důležitá rodinná socializace, má zde svou míru nutnosti i socializace rodová čili identifikace s mužskou a ženskou rolí a vrstevnická socializace, kde se jedinec identifikuje s přáteli (Nekonečný, 1995).

Výchovné působení rodičů na dítě a rodinná atmosféra je součástí rodinné výchovy, která může být vědomá, záměrná a intuitivní a každý rodič má v rodině svou určitou rodičovskou roli (Nekonečný, 1995).

V raném věku dítěte jednájí matky především intuitivně, např. jak komunikují s dítětem apod. (Hintaus, 1998). Intuitivní chování matek funguje napříč všemi kulturami, a právě z tohoto důvodu je tento druh výchovy a chování, dle Hintause (1998), přirozenější a rychlejší než intervenční chování, které je racionální a cíleně řízené. Každý z rodičů se více či méně podílí na výchově svého dítěte a naplňuje tím tak svou rodičovskou roli, avšak Hintaus (1998) tvrdí, že role matky je ve výchově bezpochyby nejdůležitější, jelikož její výchovná péče v raném dětství tvoří základ ve vývoji jedince. Ujmutí rodičovské a výchovné role a množství poskytnutého citu a lásky má vliv na utváření osobnosti jejich dítěte.

3.4 Výchovné styly

V rodinách jsou přítomny různé typy pedagogických přístupů, ve kterých se odráží charakter a povaha rodičů. Termín způsob výchovy do české literatury vpravuje Čáp (1999), který tímto termínem označuje celkové výchovné působení na dítě, komunikaci a interakci mezi dospělým a dítětem, kam samozřejmě patří i určité postupy, techniky a jednání. Autoři Průcha, Walterová a Mareš (2009) definují výchovný styl jako komplex záměrných a spontánních způsobů chování vychovatele (rodiče) vůči vychovávanému (dítěti). Co se samotných teorií a dělení výchovných stylů týče, je nutné zde zmínit Makarenkův komunistický pohled, který rozlišuje autoritu založenou na odpovědnosti a autoritu založenou na lásce, kterou však autor odsuzuje, jelikož rodiče své děti podplácejí (Hintaus, 1998).

Jedno z nejznámějších dělení výchovných stylů je dle autora K. Lewina, který jej rozdělil na autoritářský, liberální a demokratický (integrační). U prvního, **autoritářského stylu** vychovatel/rodič hodně rozkazuje, nařizuje činnost jedince, přísně hodnotí, trestá a vychovávaný/dítě má málo svobody. Druhý, **liberální styl** je naprostý opak prvního stylu, jelikož vychovatel/rodič vychovávaného/dítě v podstatě vůbec neřídí, jsou velmi tolerantní, jedince mají mnoho volného prostoru a nejsou takřka vůbec kontrolováni. Poslední ze zmíněných stylů je **demokratický styl**, který je založen na dohodě vychovatele/rodiče s vychovávaným/dítětem (in Čáp 1996). Hintaus (1998) dále charakterizuje orientaci na výchovné cíle, a to na cíle zaměřené na:

- potřeby dětství – tzn. empatie, tolerance, svoboda dítěte,
- životní uplatnění – tzn. otužování vůči stresu, náročnost, cílevědomost.

U těchto cílů je možné využívat stimulačních, motivačních prostředků, jako je povzbuzení či pochvala nebo naopak vynucujících prostředků, jako je kázeň, režim a podřízení se rodičům. Dle toho, jaký výchovný styl rodič využívá, ať už vědomě či nevědomě, jak moc bude rodič autoritativní či liberální nebo více či méně emoční, bude mít velký vliv na osobnost dítěte. Každý rodič reaguje na každou situaci jinak a využívá jiný výchovný styl v souvislosti s momentálním rozpoštěním a situací, avšak přílišná nestálost a změna rodičů ve výchovných stylech není příliš dobrá, jelikož tak mohou rodiče dítě mást.

S dalším dělením přichází autoři E. E. Maccoby a J. A. Martin, kteří přinášejí rozdělení čtyř výchovných stylů:

- autoritativní styl – styl kombinací náročné a přijímací péče, kdy se od dětí očekává, že se budou chovat úměrně jejich věku. Z hlediska vývoje je tento styl pro dítě optimální,
- autoritářský styl – s tímto stylem se E. E. Maccoby a J.A. Martin shodují s definicí K. Lewina viz. výše,
- shovívavý styl – tento styl je typický pro rodiče, kteří nemají na své děti příliš velké nároky,
- zanedbávající styl – zde se vyskytuje neúčast rodičů na výchově jejich dítěte. Setkáváme se zde s absencí jakékoliv komunikace. Dochází tak k odmítající výchově (Maccoby, Martin, 1983).

3.4.1 Česká rodina a výchova

V rámci této bakalářské práce cítíme, že je potřeba se zmínit o výchově v české rodině, avšak práce tuto podkapitolu velmi zjednoduší a uvede pouze vrchol ledovce tohoto tématu.

Ačkoliv je Česká republika poměrně malým státem, rozhodně je zde možné najít v rodinách a ve výchově určité rozdíly. Ty je možné najít např. u rodin, které žijí na vesnici, jelikož budou mít jiné principy nežli rodiče, kteří se svými dětmi žijí ve městě. Ti mají jiné vzdělání nebo jsou ateisté či naopak věřící a tyto rozdíly je nutné brát v potaz.

Také je důležité dodat, že česká kultura je po staletí spojována s křesťanstvím a česká společnost je velmi spjata s křesťanskou vírou, a i když o tom lidé často nevědí, mnohé jejich hodnoty a normy jsou sdíleny s tímto náboženstvím (Nešporová, 2005). Co se české rodiny týká, ta se v posledních letech v mnohém změnila, jelikož zde došlo ke změně z tzv. tradiční rodiny na rodinu moderní.

Dle Možného (2008) se dá evropská rodina rozdělit na dva hlavní typy, a to na **rodinu tradiční** – vyznačující se větším počtem členů rodiny, jasným rozdělením rolí a silnými emočními pouty. Zde funguje tradiční model dělby práce, kde je muž brán jako oficiální hlava rodiny, stará se o ekonomické zajištění. Žena se tak stará o chod rodiny a domácnosti. Možný (2008) udává, že výchova umožňuje rodičům přenášet jejich práva a povinnosti na hodnotový systém dětí a představu o správném a dobrém životě. Lze zde říci, že toto pojetí posiluje rodinnou soudržnost, avšak dle názoru Možného (2008) je tato podoba tradiční rodiny již na ústupu. Druhým typem rodiny je **rodina moderní**. Zde není natolik uplatňován patriarchální model a je možné zde pozorovat to, že žena a muž mají stejné povinnosti vůči rodině a oba rodiče se tak mohou uplatňovat a stejnou měrou se podílet na výchově. Existuje zde i fakt, že je možné, aby muž suploval na mateřské dovolené místo ženy, která mezitím ekonomicky zabezpečuje rodinu. V této formě výchovy, rodiče, pokud možno, neovlivňují dítě ve volbě hodnot a nechávají mu značný prostor a podporu v seznámení dítěte s jinými hodnotovými koncepcemi (Možný, 2008).

3.4.2 *Muslimská rodina a výchova*

Pro příklad k porovnání rozdílů české rodiny s jinou kulturou byla v této práci vybrána muslimská rodina. Tradiční muslimská rodina se vyznačuje tím, že její členové jsou muslimského vyznání, tedy muslimové. Dle Encyklopedie Islámu (Fleissig, Bahbouh), se za muslima považuje ten, jenž přijímá islám a věří v jednoho Boha – Alláha.

V islámské společnosti, hraje rodina velice důležitou roli a je součástí tzv. obce neboli ummy. Pro dobré fungování obce, musí dobře fungovat i samotná rodina, která je ummou proto velmi podporována (Bahbouh, 2014). Rodina je pro muslimy jedna z nejpodstatnějších a nejdůležitějších hodnot jejich života (Kropáček, 2011). Pojem rodina je v muslimském světě považováno široké příbuzenstvo, do kterého patří blízcí i vzdálení příbuzní. Výjimkou zde není ani to, že se za rodinu považují sousedé a známí, i když nejsou pokrevně příbuzní. Jedná se tak o velmi široké společenství lidí, které se vzájemně respektuje a považuje za rodinu.

Na toto navazuje Korán (2007), ve kterém se píše, že laskavost k příbuzným je zkratkou do ráje a posvátnou povinností je být dobrý k příbuzným a tuto povinnost nařizuje Bůh, a ta by se měla dodržovat bez ohledu na reakci příbuzných.

Kropáček (2011) uvádí, že muslimská rodina je patriarchálně a patrilineárně založená. Otec je hlavou rodiny a další mužští příbuzní, kdy muž rodinu zastupuje především úředně a ženy zajišťují souvislé a plynulé pokračování rodu a soudružnost rodiny. Síla rodiny, jako sociální jednotky, je měřena dle počtu dětí. Zda je otec úspěšný se pozná tak, že má mnoho dětí a zvláště chlapců. Pokud žena porodí alespoň jednoho syna, má otec zajištěné to nejdůležitější a má klid a úctu (Demografie, 1998). Pokud bychom se měli držet výše zmíněných definic rodiny dle Možného (2008), dala by se tato forma rodiny považovat spíše za tradiční soužití, které je vícegenerační a patrilineární. Dle dělení podle Sobotkové (2007) zde převažuje tzv. uzavřený systém, ve kterém jsou silné rodinné vazby, stabilita a jistota. V nynější době již však dochází ke globalizaci tradičních rodin, které se snaží přizpůsobit dnešní době. Ačkoliv velkorodina stále funguje, hodně se toho v tomto ohledu změnilo. Členové rodiny odcházejí z domovů a stěhují se do velkých měst, do zahraničí, a i dívky studují vysoké školy atp. I když dochází ke změně žebříčku hodnot, některé rodiny se stále drží zaběhlých hodnot a tradic, ale ve vyspělejších státech a velkoměstech dochází k pomalému rozpadu tradiční velkorodiny (Křikavková, 1990). I přes to, je rodinná pospolitost a příbuzenské vztahy mnohem větší a silnější než v evropské kultuře.

V muslimské rodině nestojí za výchovou jen rodiče či prarodiče, ale širší příbuzenstvo a někdy také sousedé či známí rodičů. Z důvodu početnosti rodiny je také normálním jevem to, že starší sourozenec přebírá roli rodičů a podílí se tak na výchově svého mladšího sourozence. Jeden z nejdůležitějších principů u muslimské výchovy je respekt vůči autoritě, ke kterému jsou jedinci vychováni již od útlého věku. Průcha (2007) popisuje výchovu tak, že děti v muslimských rodinách jsou ihned vychovávány tak, aby byly poslušné vůči autoritě otců a respektovaly nejen rodiče, ale i jejich starší bratry a sestry. Samotný Korán taktéž nabádá děti k úctě vůči svým rodičům a vděčnosti za to, že jim dali život.

Koylu (2003) rozdělil muslimskou výchovu na dva základní typy – tradiční a moderní.

Tradiční výchova je silně spjata především s tradičními kulturními a islámskými hodnotami s tím, že není jakkoliv otevřena novým poznatkům, které souvisejí s výchovou a získáním znalostí a dovedností, jako tomu u moderní výchovy. Existuje ale i třetí model, který je také nazýván integrovaný a je spojením dvou předchozích modelů. Rozdíly mezi zmíněnými přístupy nelze přesně určit, avšak jde odvodit, že tradiční přístup bude více uplatňován u více ortodoxních rodin.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Tato bakalářská práce se zabývala interkulturními partnerskými vztahy jedinců, kteří žijí v páru a jsou narozeni v zemích s odlišnou kulturou. Hlavním cílem bylo zjistit jaký styl výchovy dětí volí partneři, kteří nevyrostali v České republice a pocházejí z jiného kulturního prostředí. Dále pomocí praktické části bylo zjišťováno, zda narážejí rodiče z odlišného kulturního prostředí na úskalí při své výchově, a co je naopak podle nich přínosem. Práce se dále zaměřuje na to, co rodičům a dětem přináší interkulturní prostředí.

Téma, kterým se tato bakalářská práce zabývala je poměrně diskutované a všeobecně známé, avšak není natolik probádané. Z tohoto důvodu může mít tato práce přínos pro lidi, kteří se zabývají interkulturními partnerskými vztahy a vším, co se tohoto partnerství týká. Tato práce však může být zajímavým přínosem i pro širokou veřejnost, která se pohybuje v okolí interkulturních partnerství či dětí z interkulturního prostředí a má zájem si o této problematice rozšířit své znalosti. Je také možné předpokládat, že se s nynější dobou migrování budou kultury více propojovat. Práce dále poukazuje na předcházení předsudků v interkulturních vztazích, které mají s migrací spojitost. Problematika předsudků v této práci je také přínosem pro společnost zabývající se těmito tématy.

Výzkumné otázky

1. Využívají rodiče z odlišného kulturního prostředí odlišné výchovné styly?
2. Narážejí při své výchově rodiče z odlišného kulturního prostředí na úskalí a co je pro rodiče a děti z interkulturního prostředí přínosem?

5 METODIKA VÝZKUMU

5.1 Design práce

K dosažení cílů práce byly stanoveny tyto úkoly:

- 1) Vytvoření rozhovorových okruhů
- 2) Vyhledání interkulturních rodin
- 3) Vedení rozhovorů s informanty
- 4) Zpracovávání dat z rozhovorů
- 5) Shrnutí a diskuse výsledků

5.2 Metody výzkumného šetření

Vlastní výzkumné šetření bylo uskutečněno za použití kvalitativního typu výzkumu metodou dotazování technikou polostrukturovaného rozhovoru. Daní informanti souhlasili s nahráváním rozhovorů na diktafon pro přesné zapsání odpovědí. Dané rozhovory následně byly použity pro vytvoření kazuistik, které jsou popsány v kapitole výsledky.

Kvalitativní typ výzkumu obohacuje použitou teorii a lépe zvládne definovat aspekty interkulturních vztahů (Walker, Novák, 2013). Smith (2003) spojuje kvalitativní přístup s explorační a popisem zkušeností dotazovaných. Autor Yin (2011) doplňuje tuto teorii tím, že definuje kvalitativní přístup jako přístup, který napomáhá k pochopení v celkové oblasti vztahů ve společnosti. Hendl (2012) popisuje kvalitativní přístup tak, že díky vysoké míře validity může výzkumník dojít k cílenému výsledku. V kvalitativním přístupu jde především o zkoumání problémů a jevů ve stejném prostředí. Ve výzkumu byla použita metoda dotazování. Hendl (2012) dotazování popisuje, jako vedený rozhovor, který klade vysoké nároky na daného tazatele. V daných rozhovorech byl použit polostrukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami. Ferjenčík (2000) definuje polostrukturovaný rozhovor jako interview, kdy je stanoven předem seznam otázek. Z daných otázek se mohou vyvinout doplňující otázky pro větší informovanost, tyto otázky mohou být volně přehazovány (Gavin, 2008). Linderová a kol. (2016) definuje polostrukturovaný rozhovor, jako pomyslný střed mezi rozhovorem strukturovaným a nestrukturovaným. Než se uskuteční rozhovor výzkumník si předem vytvoří seznam otázek, které informantovi v průběhu pokládá. Rozhovor je nejčastěji používaná technika. V kvalitativním typu výzkumu.

Miovský (2006) rozděluje rozhovor do tří typů. První typ je strukturovaný rozhovor, zde jsou dopředu výzkumníkem vytvořeny otázky, kterých se výzkumník pevně drží a neodklání od daného tématu. Další typ je polostrukturovaný rozhovor, při kterém si výzkumník připraví pouze některé základní otázky, na které se ptá ze začátku. Avšak v průběhu rozhovoru se mohou získávané informace a otázky přidávat, a proto z tohoto důvodu daný rozhovor nemá pevnou kostru. V průběhu rozhovoru je možné se z obou stran doptávat na potřebné informace. Třetím typem je nestrukturovaný neboli narativní rozhovor. Výzkumník není povinen si připravit otázky dopředu. Lze mít připravenou pouze jednu, ale přitom základní otázku, od které se pak odvíjejí otázky vymyšlené uprostřed rozhovoru.

V tomto výzkumném šetření byl použit desing případové studie, pro detailní rozbor dat z poskytnutých rozhovorů od informantů. Hendl (2012) a Yin (2011) případovou studii definují jako podrobné zkoumání případu, které popisuje jednotlivé vztahy mezi odlišnými aspekty. Miovský (2006) se s touto definicí ztotožňuje a doplňuje ji tím, že případová studie se nejčastěji provádí v co nejpřirozenějším prostředí zkoumaných účastníků.

5.3 Popis výzkumného souboru

Výzkumný soubor tvořily interkulturní rodiny, ve kterých žijí čeští partneři/partnerky a jejich partnerky/partneři, které jsou z odlišného kulturního prostředí.

Pro volbu výzkumného vzorku byly stanoveny následující kritéria:

- jeden partner z odlišného kulturního prostředí,
- aby spolu žili delší dobu než 2 roky ve společné domácnosti,
- společná výchova alespoň jednoho dítě.

Dle výše uvedených kritérií byly zvoleny pro daný výzkum 4 páry. Výběr informantů byl založen na osobní známosti párů. Země, ze kterých informanti pocházejí: Turecko, Španělsko, Ukrajina, Německo. Každý pár spolu žije nejméně 4 roky ve společné domácnosti. Nejdelší vztah (více než 10 let) spolu mají partneři z Turecka. S informantkou, která žije s mužem z Turecka, se autorka práce seznámila na letišti v Turecku, následně zůstaly v kontaktu. S informantem z Ukrajiny se autorka zná dlouhodobě, jsou kamarádi.

Na informantku z Německa autorka dostala kontakt od kamarádky a informantku, která má manžela ze Španělska poznala autorka na svatbě. Z důvodu ochrany osobních údajů bylo daným informantům změněno jméno a vymyšleno fiktivní.

5.4 Realizace výzkumu

V první fázi bylo nejprve důležité oslovit páry s žádostí o poskytnutí rozhovoru. Po jejich souhlasu jsme se individuálně domluvili na místě a času setkání. Výzkum byl realizován během ledna – března 2022 s interkulturními rodinami. Dané rozhovory probíhaly hodinu až dvě, vždy na individuálním místě. Nejprve bylo informantům sděleno, jaký druh otázek je bude čekat a čím se daný výzkum zabývá. Informantům bylo sděleno, že jejich účast na výzkumu je dobrovolná a kdykoliv mohou spolupráci ukončit. Dané rozhovory byly nahrávány za souhlasu informantů na diktafon, následně přepsány do Wordu a poté byl audiozáznam vymazán. Sběr dat (kódování rozhovorů) bylo prováděno od března 2022 do dubna 2022. Interpretované výsledky byly prováděny v období dubna 2022. Informantům byl poskytnut k podepsání informovaný souhlas, který je přiložen v příloze č.1.

5.5 Etika výzkumu

Informanti budou obeznámeni s účelem rozhovorového šetření a poskytnutím rozhovoru souhlasí s účastí v mém výzkumu. Etika výzkumu bude zabezpečena anonymitou informantů, jelikož zveřejněná data neumožňují identifikovat účastníky výzkumu. Výsledky rozhovorového šetření budou využity pouze k výzkumu bakalářské práce, s čímž budou informanti obeznámeni a všechny osobní údaje budou zpracovány v souladu nařízením Evropského parlamentu a Rady EU 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/Es.

6 VÝSLEDKY

Případová studie č. 1 Česko – Turecká rodina

Matka: Michaela se narodila v České republice, konkrétně v Českých Budějovicích a je české národnosti. Momentálně pracuje jako lektorka tureckého jazyka.

Otec: Cenk se narodil v Turecku ve městě Antalya a je turecké národnosti. Živí se jako grafik pro česko – tureckou firmu.

Děti: Lucas a Oliver se Michaele a Cenkovi narodili v Turecku, stejně jako jejich otec ve městě Antalya a mají dvojí občanství. Lucas již navštěvuje základní školu v Praze. Oliver dochází do mateřské školy taktéž v hlavním městě České republiky.

Rozhovor byl veden s paní Michaelou, která nyní žije v České republice, se svým tureckým manželem. Tento interkulturní pár spolu vychovává dva syny, Lucase (9let) a Olivera (5let). Rodina žije klidným životem v Praze, kde synové navštěvují školu, mateřskou školu a několik kroužků. Pokud je možnost, vždy si rádi zaletí do svého druhého domova, kde mají další členy rodiny.

Michaela a její manžel Cenk se seznámili na Severním Kypru, kam Michaela odjela studovat a pracovat. Poté se společně přestěhovali do turecké Antalye, kde žili 10 let. Narodil se jim syn Lucas a poté i druhý syn Oliver. Děti jsou bilingvní, což znamená, že umí mluvit oběma jazyky. Každý z rodičů na ně mluví svým rodným jazykem. S matkou mluví česky a s otcem turecky. Děti začaly automaticky přepínat a rozpoznávat dva jazyky kolem 3 let věku. Mezi sebou se však baví turecky. To, že si mezi sebou děti vybraly jazyk turecký, je dle matky způsobeno tím, že po přestěhování do České republiky, kdy bylo Lucasovi 4,5 a Oliverovi 11měsíců, trávili hodně času s otcem, který s nimi byl doma, jelikož si musel hledat práci. Co se týká výchovy, matka tvrdí že je ta ráznější. V Turecku je totiž zvykem, že děti mají poněkud volnější výchovu a také za ně rodiče dělají spousty věcí i přesto, že by nemuseli. Matka uvádí jako příklad: „*Pokud za mnou syn přijde, že má žízeň a chce vodu, řeknu mu, ať jde a nalije si jí, jelikož už to zvládne sám. Otec se však zvedne a jde mu jí nalít.*“ Jako jeden z rozdílů ve výchově tedy považuje vedení dítěte k samostatnosti a umožňování větší volnosti. Matka si je vědoma, že ve výchově je považována za tu přísnější, kdežto otec spíš za toho, co dětem více dovolí.

„Jen v Turecku se děti tak nějak více rozmazlují... Není tam takový řád jako jsme zvyklí praktikovat třeba my v ČR, děti chodí spát později, nejsou upozorňovány: tohle nedělej, spadneš nebo neběhej, nekřič apod. Takže u nás jsem já ta přísnější a manžel ten, co dovolí i nanuk v 9 večer“ (Michaela). Pokud se budeme tázat na odlišnosti manželů, informantka uvádí, že na začátku vztahu bylo rozdílných názorů určitě mnoho. „Kdybyste se mě zeptala před deseti lety, určitě těch odlišností najdu spousty ...“ (Michaela). Paní Michaela měla možnost poznat manželovu kulturu a zvyky, naučila se turecký jazyk, který nyní vyučuje a dle jejího názoru je to věc, která jí velmi pomohla porozumět právě této od nás odlišné kultuře. „Turci mají opravdu bohaté snídaně i večere. Vždy se sejde celá rodina a jí se hodně a dlouho. Nesmí chybět olivy, sýry, dobré pečivo a u večere zase polévka, hlavní jídlo a také především salát a hlavně turecký čaj. Já byla zvyklá na jeden krajíc chleba s máslem. Teď už si víkend bez turecké snídaně ale nedokážu představit“ (Michaela). Ohledně dalších zvyků, tradic a svátků v Turecku se klasické české Vánoce neslaví. Cenk však tyto svátky kvůli své manželce respektuje, nemá problém se slavením Vánoc a má jejich atmosféru velmi rád. Michaela však společně se svým manželem a dětmi oslavuje svátek obětování neboli Kurban bayram. Tento svátek se slaví většinou v období letních prázdnin. Při tomto svátku se schází celá rodina. Myšlenkou tohoto svátku je obětování dobytku a rozdávání masa, zpravidla jehněčího, chudým.

Co však zpětně považuje za největší úskalí interkulturního vztahu je rozhodnutí, kde s partnerem žít, jelikož není jednoduché opouštět svůj domov a začít někde od začátku a stěhování jako takové do neznáma není jednoduché ani pro jednoho z páru. Partner se cítí sám, musí si hledat novou práci a vychází ze své komfortní zóny. Jako další úskalí je dle paní Michaeli jazyk, jelikož není jednoduché komunikovat v jazyce, který není náš rodný a často se stává, že dochází k nedorozumění. „Jsou situace a pocity, které nejdou přeložit do jiného jazyka“ (Michaela).

Interkulturní vztah paní Michaelae přinesl však i své ovoce. V Turecku lidé žijí poněkud klidněji a jsou velmi otevření a na nic nespěchají, najdeme zde například absenci jízdnicích řádů, návštěva se Vám nehlásí předem, jako je zvykem u nás apod. Míša tak uvádí, že toto manželství jí oprostilo od jejího perfekcionismu. Cítí se nyní více v klidu a pohodě. Určitě oprostění od perfekcionismu. Michaela říká: „V Turecku nefungují jízdnicí řády, když si zavoláte opraváře a ten řekne že přijde dnes, neznamena to, že opravdu dnes přijde. Když jsem se do Turecka přistěhovala, přišlo mi, že je to vše špatně a nemůže to fungovat.“

Až po určité době jsem pochopila, že to vlastně špatně není, že ačkoliv se nám to zdá beze smyslu, svůj smysl to má a funguje to. Hodí Vás to do takového většího klidu a pohody, nestresujete se, protože ono to nějak dopadne. To považuji za velmi přínosné.“ Jako další plus považuje větší rozhled dětí, kteří poznávají a žijí dvě kultury a od každé si mohou vzít to, co je jim bližší. *Také to, že děti mají daleko větší rozhled díky tomu, že vidí a žijí dvě kultury a mohou si samy od každé vzít to, co je jim blízké“* (Michaela).

Paní Michaela by ze své zkušenosti s interkulturním vztahem doporučila všem, kteří se v tomto vztahu čerstvě nachází, poznání rodiny a naučení se jazyka partnera (alespoň základy) a také život v obou zemích, a to z důvodu lepšího vzájemného pochopení. *„Určitě bych doporučila, především u Turků, poznat jeho rodinu. Jelikož tak, jak se muž chová v rodině ke své matce, tak se s největší pravděpodobností bude chovat i k Vám. Dále bych doporučila osvojení si alespoň základů jazyka partnera. Jelikož není dobré, když nerozumíte tomu, co si povídají vaše děti s vaším partnerem či s jejich prarodiči apod. A také bych doporučila žít po určitou dobu v zemi partnera, a to z toho důvodu, že poznání kultury a život v té dané zemi Vám přinese daleko více pochopení do vašeho interkulturního vztahu“* (Michaela).

Případová studie č. 2 Česko – Ukrajinská rodina

Matka: Bára se narodila v České republice a jejím rodným městem je Tábor. Je tedy české národnosti.

Otec: Petr se narodil na Ukrajině ve městě Chmelivka. Petr je ukrajinské národnosti a žije se svou manželkou v České republice, v Českých Budějovicích.

Děti: V tomto interkulturním partnerství jsou dva synové. Sedmiletý Tomáš a roční Pavel, jeden pouze matky, druhý společný.

Rozhovor byl veden s Petrem, který pochází z Ukrajiny. Spolu se svojí partnerkou Bárou jsou v partnerském vztahu 4 roky. Bára si do partnerství přivedla syna, kterému je 7 let a spolu mají druhého syna který se narodil před rokem a půl. Žijí společně v Českých Budějovicích.

Pan Petr pochází sice z Ukrajiny, ale již žije dlouhodobě v České republice a také má české občanství. Pracuje jako programátor v rakouské firmě.

Jeho manželka Bára je momentálně na rodičovské dovolené. Petr uvádí: „*Po přistěhování do Čech na nás naše maminka mluvila převážně česky, abychom se naučili lépe jazyk a porozuměli ostatním. Žijeme v Čechách, a proto i já mluvím na děti česky.*“ Se svojí rodinou, která bydlí stále na Ukrajině hovoří ukrajinsky. „*Prababička a praděda dětí žijí na Ukrajině a ti se baví pouze ukrajinsky, jelikož jsou slovanské jazyky dosti podobné, některé konverzace jsou pochopitelné*“ (Petr). Pan Petr upozorňuje na důležitost přizpůsobení se kultuře, ve které daný jedinec chce žít. „*Jsem zastáncem názoru, že člověk by se dané kultuře měl trochu více přizpůsobit a vše začíná jazykem kterým hovoříme*“ (Petr).

Na otázku, zda mají odlišné či stejné názory na výchovu dětí pan Petr odpověděl: „*Názory na výchovu máme podobné, dítě by se mělo naučit zdravému respektu, lásce a porozumění. Naše názory se liší jen z pohledu otce a matky, jelikož máme dva kluky, výchova je trochu více přísná z otcovy strany.*“ Mezi odlišné věci řadí pak pouze to, že lidé z Ukrajiny jsou pravoslavně věřící, v Čechách jsou lidé převážně ateisté, je důležité respektovat partnerovo vyznání. Jako přínos pan Petr označuje možnost poznat odlišnou kulturu, zdůrazňuje komunikaci a vyřešení si určitých věcí, jak fungují, porozumět rozdílům. „*... každý jsme vyrůstali v různých kulturách a měli rozdílná náboženství, je dobré si o tomhle promluvit a řešit, jak fungují věci tam a jak tady, hledat rozdílné tradice, hledat i věci které nás spojují*“ (Petr). Jako největší úskalí Petr považuje jazykovou bariéru, tradice apod. „*Za úskalí bych považoval jazykovou bariéru, ovšem s tím jsem nikdy problém neměl. Dále bych bral jako úskalí tradice, které slavíme zde, a to jen naše rodina. Nikomu jsme to nikdy nevnucovali, ale mrzelo by mě, kdyby přítelkyně s dětmi nechtěly respektovat i naše ukrajinské tradice*“ (Petr). Co se tradic a zvyků např. o Vánocích týče, pan Petr je popisuje tak, že: „*ukrajinským dětem nosí dárky Mikuláš. My se řídíme gregoriánským kalendářem, takže svatý večer vychází na 6.ledna. Podle tradice by na štědrovečerní večeři mělo být dvanáct postních jídel, které symbolizují 12 apoštolů. Tento večer se nazývá Svjatyj večir. Poté 14. ledna slavíme Starý Nový rok*“ (Petr).

Pan Petr by partnerům z interkulturních vztahů doporučil nebát se jazykové bariéry, ctít sami sebe navzájem a hlavně komunikovat. „*Nebát se jazykové bariéry. Když člověk chce, dokáže se domluvit jakkoliv. Hlavně ctít i tradice které má ten druhý a pokud by tam bylo nějaké nedorozumění, tak si o tom promluvit. Komunikace je velmi důležitá*“ (Petr).

Případová studie č. 3 Česko – Německá rodina

Matka: Veronika je české národnosti. Narodila se v České republice ve městě Příbram

Otec: Jorg je německé národnosti. Narodil se ve Frankfurtu v Německu.

Děti: Mia se Veronice a Jorgovi narodila v Německu.

Rozhovor byl veden s paní Veronikou, která je české národnosti a s partnerem je ve vztahu 6 let z toho jsou 3 roky manželé. Manžel je Němec. Společně bydlí v Německu ve Frankfurtu. Mají spolu jednu dceru, která se jmenuje Mia a má 2,5 roku. Maminka se sama označuje jako za rodiče začátečníka. Manželé jsou oba cestovatelé a poznali se na Filipínách, mají oba stejné názory na přírodu a ekologii.

Paní Veronika s manželem komunikuje anglickým jazykem, na svoji dceru mluví však česky, také její rodina s dcerou Miou hovoří českým jazykem. Mia 100 % rozumí, avšak odpovídá v češtině tak z 80 %. Jelikož s manželem mluví anglicky, Mia ovládá i anglický jazyk, jen některé slova jsou složitější proto kombinuje 3 jazyky dohromady. *„Ze všech 3 jazyků skládá a vybírá si co se jí vyslovuje nejlépe: je pro ni těžké říct např. zima, proto řekne: venku kalt“ (Veronika).* Rodiče manžela mluví německy, podle slov matky dcera rozumí. *„... řekla bych že rozumí cca 60 % ale mluví cca 20 % německy, spíš zkouší stále odpovídat otci česky“ (Veronika).*

Paní Veronika uvádí, že v rodičovské roli jsou začátečníci, z toho důvodu hledá spousty informací v knížkách. *„... snažím se o výchově hodně číst, ale vychováváme tzv. pokus omyl, otec si myslí, že bych měla méně ustupovat“ (Veronika).* S partnerem mají nastavenou výchovu tak, že manžel dává na názory paní Veroniky, ve výchově ji důvěřuje. *„... věří, že já jsem ten profík, jakožto máma a vychovávám malou podle toho nejlepší vědomí“ (Veronika).* Mezi rozdíly ve výchově paní Veronika uvádí: *„Já jsem proti věcem jako např. zavřít jí do pokoje, aby se tam vyřvala apod. raději ji obejmou a utěším v náručí, to je tak jediný rozdíl.“* Dále uvádí neshody a rozdílné názory ohledně píchnutí náušnic dceři, když byla malá. *„Přísnost. Např. jsme se nemohli shodnout na píchnutí náušniček. Jorg chtěl, aby se o tom rozhodla sama až bude větší, já chtěla mít samozřejmě holčičku s náušnicemi. Ustoupila jsem v pro mě důležité věci a jsme domluveni, že příště bude zase muset ustoupit on v jiné důležité věci. Chci, aby si to pamatoval“ (Veronika).*

Mezi společné rysy paní Veronika uvádí paličatost obou manželů. *„Já se seknu a přes moji hrdost vlak nejede, on je tedy schopný za 10 min přijít a dělat srandičky“ (Veronika).*

Mezi hlavní odlišnost řadí paní Veronika manželův perfekcionismus. „*Na cestách nejste puntičkář, takže tam bylo vše dokonalé, poté zamnou jezdil víkendy do Čech a až po přistěhování jsem poznala jeho povahu. Je velký perfekcionista což se o Němcích ví, ale on je opravdu extrémní, což o něm říkají i jeho přátelé (smích). Je třeba mít vyleštěnou linku, nesmí být kolečko na stole od vody apod. Na to jsem si musela zvykat.*“ Poukazuje na rozdíl ve vnímání věcech a chování se k nim, pokud nefungují či se rozbijí. „*Rozdíl je také např. to, že my, Češi, pokud se nám něco rozbije snažíme se věc nejprve opravit. Němec to automaticky vyhodí a jde si koupit věc novou. Co je pro nás standart v Německu je nad standart*“ (Veronika).

Jako přínos paní Veronika označuje možnost mluvit více jazyky. „*... malá půjde do světa s tím, že bude umět 3 jazyky*“ (Veronika). Mezi další plusy interkulturního vztahu paní Veronika řadí, otevřenost k jiným národům k jejich kultuře a zvyklostem. „*Další plus je určitě otevřenost. Jsem ještě dítě komunismu a někteří moji vrstevníci jsou hodně zarytí v tom, že co je tady u nás je to nejlepší, závidí si, střeží si to svoje. Svět a poznání něčeho nového Vám otevře oči a myslím, že i Mia bude více otevřená ostatním kulturám a zvykům*“ (Veronika). Na otázku, zda s manželem dodržují nějaké zvyky z jejich kultur, paní Veronika odpověděla následovně: „*Nesetkala jsem se s žádným extrémně rozdílným zvykem, než jsem znala z Česka. Ohledně například Vánoc, řešíme je podobně jako v Americe, ráno 25. prosince, akorát s naším klasickým Ježíškem, jako v Česku*“ (Veronika). Mezi úskalí pak paní Veronika uvádí „*Obávám se toho, že malá se nebude třeba v Čechách cítit úplně doma, že nezapadne, že bude více Němka než Češka, tím, že tu vyrůstá a žije.*“

Paní Veronika doporučuje v interkulturním vztahu hlavně komunikovat s partnerem a být schopen v určitých věcech ustoupit. „*Pokud člověk chce, aby vztah fungoval, musí být schopen někdy ustoupit*“ (Veronika). Ve vztahu je důležité, podle slov paní Veroniky, dokázat se shodnout na důležitých věcech, zbytek je jen o kompromisu.

Případová studie č. 4 Česko – Španělská rodina

Matka: Paní Eva pochází z České republiky, narodila se ve městě Jihlava a je tedy české národnosti.

Otec: Roberto pochází ze Španělska, konkrétně z města Valladolid. Pan Roberto je španělské národnosti.

Děti: Manželé Eva a Roberto mají společně dva syny. Pětiletého Alexe a sedmiměsíčního Maxe. Oba synové pocházejí ze Španělska a stejně jako otec se narodili ve městě Valladolid.

Rozhovor byl veden s paní Evičkou. Eva a její manžel Roberto jsou ve vztahu od roku 2011, od roku 2015 v manželství. Vychovávají společně dva syny Alexe (5 let) a Maxe (7 měsíců), oba jsou narozeni ve Španělsku. Oba mají národnost španělskou, ale i českou.

Rodina bydlí ve španělském městě Valladolid. Alex je bilingvní, tedy rozumí a mluví oběma jazyky. Eva se svým manželem mluví španělsky, na své děti však mluví česky, Alex všemu rozumí, avšak Evě odpovídá španělsky. S Robertem mluví španělsky. Pokud jsou v kontaktu s rodiči Evy, tak mluví českým jazykem. Eva uvádí, že ve Španělsku mají jinak nastavenou školní docházku. Do mateřské školy děti ve Španělsku začínají chodit ve 3 letech, mají zde rozvrh, učí se psát a číst apod. Od 4 měsíců jsou děti dávány do jesliček. *„Od 4 měsíců do jesliček – mateřská je pouze 4 měsíce (ale matka i otec), tzn. matka má 4 měsíce mateřskou a poté otec 4 měsíce“* (Eva). Eva uvádí, že výchova v českém prostředí je odlišná od španělského, dá se říct, že v České republice jsou rodiče ve výchově přísnější. *„V Česku, pokud dítě udělá něco špatně – dáme mu na zadek, ve Španělsku nikdy!“* (Eva). Ve Španělsku je hodně dbáno na stravu, skoro se zde nejí sladké. Ve škole mají režim, kdy je na každý den připravený jídelníček a děti podle něj musí mít připravenou svačinu od rodičů. *„... Ve škole mají daný svačtinový jídelníček, co si mají na každý den přinést, např.: v pondělí jogurt, v úterý banán apod. – pátek je libovolný“* (Eva).

Paní Eva uvádí, že společně s celou rodinou cestují. *„Máme společné záliby – cestování, cestujeme opravdu hodně i s dětmi. Roberto je však velmi společenský, Španělé obecně jsou“*. Rozdíly paní Eva vidí v tom, že Španělé jsou mnohem společenštější než Češi, kteří spíše tráví čas doma než venku ve společnosti. *„... Stále se chodí na návštěvy, na víno, či ven. Být celý den doma (jako jsme někdy my), je ve Španělsku velká rarita“* (Eva). Pro paní Evu bylo nejtěžší přehodit svoji navyklou denní rutinu. Její manžel je spíše zvyklý si pospat a obědovat až v 15 hodin a večeřet ve 21 hodin. Paní Eva uvádí, že jsou s manželem domluveni a mají v domácnosti kompromis a obědvají ve 14 hodin a večeří ve 20 hodin. Jako odlišnost paní Eva označuje teplá jídla, která v České republice nejsou například k večeři vždy samozřejmostí. Ve Španělsku je zvyklostí odpolední siesta, která je v časech od 15–17 hodin, proto z toho důvodu v restauraci v poledne nedostanete oběd a v 17 hodin večeří. *„... Tímto pro nás posunem času u oběda a večeře se však vždy rodina sejde u stolu. A to mi přijde velmi hezké“* (Eva).

Díky posunu se však rodina sejde vždy u stolu společně, což paní Eva považuje za přínos. Při dotazování na otázku, zda dodržují její české zvyky, tradice či Vánoční svátky, jako cizince v jiné zemi paní Eva odpověděla, že navštěvují rodinu v ČR nebo slaví klasické české Vánoce ve Španělsku. Její manžel s těmito svátky a jejich tradicemi souhlasí a rád s dětmi zdobí vánoční stromeček

a vyžívá se v zdobení rodinného domu vánočními ozdobami.

Jako velké plus paní Eva označuje to, že její děti budou bilingvní. „... *To že od začátku pochytávají dva jazyky, dvě kultury*“ (Eva). Ve Španělsku se paní Evě podařilo najít práci a seberealizovat sebe sama. Velké plus dává počasí „... *No a jako plus беру také počasí, které je pro mě ve Španělsku příjemnější*“ (Eva). Španěly paní Eva popisuje jako více expresivní a temperamentní. Toto považuje spíše za úskalí, na které si potřebovala zvyknout a vlastně i stále trochu zvyká. „*Trochu se dohadují, ale my to vnímáme jako velkou hádku, nedorozumění, ale není tomu tak*“ (Eva). Paní Eva zmiňuje, že se jí velice líbí, jak má její manžel blízké vztahy se svojí rodinou. Schází se na narozeniny, večere a různé svátky apod. Avšak tím, že jsou daleko od rodiny paní Evy takovéto vztahy s její maminkou a tatínkem děti nemají což paní Evu mrzí. „*Za úskalí určitě беру i stýskání po rodině. Občas závidím, že má Roberto rodinu v blízkosti, slavíme narozeniny s jeho rodinou, ale ne s mojí. Kupuji narozeninové dárky jeho mamince, ale ne té mojí. To je takové smutné*“ (Eva).

Paní Eva by ze své vlastní zkušenosti ostatním interkulturním párům doporučila být trpěliví. Při stěhování se do jiné země je velmi těžké se s tím smířit, opustit svůj dosavadní domov, svoji rodinu, najít si novou práci apod. Paní Eva uvádí: „... *Někdy je velmi těžké se přestěhovat do jiné země, není to tak, že by na Vás všude čekali s otevřenou náručí a hned jste našli práci. Důležité je nevzdávat to, vydržet*“. I když se člověk ocitne v jiném prostředí zmiňuje paní Eva nekritizovat odlišnost dané země. Paní Eva doporučuje přizpůsobit se dané kultuře. „*Nekritizovat, co mají Španělé jinak a že my máme něco lepší a tady to tak není apod. Být přizpůsobivý je velmi důležitý*“ (Eva).

Získané výsledky a interpretace dosažených dat

Využívají rodiče z odlišného kulturního prostředí odlišné výchovné styly?

Na začátku výzkumu bylo zjišťováno, zda rodiče využívají odlišné výchovné styly. Také bylo cílem zjistit, zda si rodiče přejí, aby jejich děti byly bilingvní či zda s dětmi dodržují zvyky, které jsou typické pro rodinnou zemi matky či otce.

Tato výzkumná otázka byla potvrzena ve všech získaných odpovědích. Informanti uváděli, že každý z nich využívá jejich naučené vzory výchovy, které mají vstřípené z primární rodiny a její kultury. Informantka, která žije s manželem ze Španělska, zdůrazňuje, že tresty (plácání přes „zadek“), v této kultuře absolutně neexistují. Podobný rozdíl vnímá informantka žijící s německým manželem, se kterým se neshoduje u zavírání dítěte do pokoje pro uklidnění. Raději dceru pochová a utěší v náručí. V mnoha odpovědích se shodují, že je důležité dělat kompromisy a před narozením dítěte si ujasnit, jakým způsobem by měla výchova probíhat. Avšak informant Petr uvedl, že rozdíly ve výchově dítěte ve svém vztahu nepozoruje, pouze upozorňuje, že jeho ukrajinská rodina je pravoslavně věřící a zde v České republice jsou spíše ateisté.

Informanti dále uváděli, že dodržují navzájem své zvyky a tradice z jejich kultur, které vůči sobě respektují a podporují tak u dětí rozmanitost obou kultur. Každý z informantů se svěřil s tím, že ho těší, jakým způsobem jejich kulturní tradice, zvyky a oslavy svátků jejich partneri podporují. Velmi často si informanti vzpomněli hlavně na Štědrý den a Vánoční svátky, které jsou pro ně velmi důležité a nejvíce dodržovanými svátky.

Narážejí při své výchově rodiče z odlišného kulturního prostředí na úskalí a co naopak je přínosem?

Informanti se shodují v úskalích, kdy uvádí zejména jazykovou bariéru, která může znehodnocovat vývoj vztahu. Jako další uvádí nutnost opuštění rodiny a domova jednoho z partnerů, kdy přímo jedna informantka uvádí, že se jí líbí, jaký mají vztah s rodinou z manželovy strany, kdy se navzájem navštěvují na narozeninové oslavy, svátky atp., ale s její rodinou takový častý kontakt nemají, což jí velice mrzí.

Z daných výpovědí informanti jednotně uvádějí za přínos bilingvnost u jejich dětí, které tímto získávají širší pohled na svět a kulturu svých rodičů. Dalším přínosem bylo uvedeno poznání a přijetí odlišných kultur, nauka partnerova jazyka a vzájemné respektování svých odlišností.

DISKUSE

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaký styl výchovy dětí volí partneři, kteří nevyrostali v České republice a pocházejí z jiného kulturního prostředí. Vedlejším cílem bylo popsat, co mohou rozdílné styly výchovy přinášet, v čem mohou rozdíly být přínosem nebo naopak úskalím. První výzkumnou otázkou jsme zjišťovali, jestli rodiče z odlišného kulturního prostředí využívají odlišné výchovné styly. Na tuto otázku informanti nebyli schopni jednoznačně odpovědět, jelikož se výchovné styly u každého z párů prolínaly navzájem, čímž by se dalo předpokládat, že u výzkumného souboru této bakalářské práce nedochází k přiklánění se k výchovnému stylu pouze z jedné kulturní strany. Avšak z výpovědí je možné odvodit a pojmenovat používané výchovné styly u jednotlivých informantů. Z výpovědi jedné z informantek vyplývá, že při své výchově jedná velmi intuitivně. Hintaus (1998) uvádí, že v raném věku dítěte, matky jedná napříč všemi kulturami převážně intuitivně, přirozeně a rychle. Informantka s manželem z Turecka a informantka s manželem ze Španělska uvádí, že výchova ze strany otce je mírnější nežli její. Dětem je více dovolováno, jejich výchova je velmi tolerantní a mají mnoho volného prostoru. Liberální styl je kdy rodič dítě velmi toleruje, vůbec jej neřídí a poskytuje mu mnoho prostoru – nemá nad ním kontrolu (Čáp, 1996). Informantka s manželem z německého prostředí uvádí, že její manžel je perfekcionista a má rád v rodině řád, který se snaží jako rodina dodržovat. Tento druh výchovy odpovídá Autoritářskému stylu, kdy rodič hodně věcí dětem zakazuje, nařizuje jim činnost a přísně jej hodnotí (Čáp, 1996). Dalším uvedeným stylem je Demokratický, který Čáp (1996) popisuje jako dohodu mezi rodičem a dítětem. Na tento druh výchovy se adaptuje informant z Ukrajiny, který uvádí, že se svými dětmi snaží dohodnout na řešení dané situace, např. „uklidíš = můžeš jít ven“. Mezi nejčastější rozdíly, které byly uváděny bylo vnímání odměn a trestů. Morgensternová (2007) uvádí, že problém může nastat u výchovy dětí tehdy, kdy vyvstanou napovrch rozdíly v kulturách tak, že se rodiče na výchově dětí neshodnou. Jelikož každá kultura vývoj dítěte vnímá rozdílným způsobem např. rozdíly v odměňování a trestech.

Třetí otázka se dotazovala na to, zda „Narážejí při své výchově rodiče z odlišného kulturního prostředí na úskalí a co naopak je přínosem?“ Z daných výsledků vyplynulo, že mezi nejčastější úskalí informanti uváděli smíření se s opuštěním své rodiny a domova. S čímž se ztotožňuje i Loučimová (2006), která uvádí, že pro interkulturní partnerský vztah nastává složitá situace, při které se musí jeden z partnerů rozhodnout, že opustí svůj domov.

Mezi výhody u interkulturních vztahů informanti uváděli poznání nové kultury, rozvoj cizího jazyka, naučení se a respekt k odlišnostem a vnímání rodiny z pohledu jiné kultury. Pokud se dítě naučí jazyk od obou rodičů, ocitá se ve velké výhodě pro svůj nastávající budoucí život (Hernová 1997). Loučimová (2006) a Morgensternová (2011) uvádějí, že mezi pozitiva patří poznání nové kultury, bilingvismus neboli dvojjazyčnost a nové vnímání odlišných kultur a tím překonání předsudků a stereotypů naučené z jejich primární kultury. Cottrell (1990) souhlasí s autorkami a doplňuje jejich výrok o detailní poznání partnerovi kultury, a vyzdvihuje pozitivitu ve společném hledání řešení a sebepoznávání v měnících se prioritách partnerů. S tímto výrokem se ztotožňuje odpověď jednoho z informantů, který uvádí, že je důležité sebepoznání a úcta k partnerovi a jeho kultuře. Mezi úskalí byla přiřazena komunikace mezi partnery, kdy v určitých situacích např. při hádce, partneři nejsou schopni vyjádřit přesně své pocity a potřeby. Dle Morgensternové (2007) je hlavním problémem v interkulturním partnerství komunikace a jazyková bariéra, která nastává při řešení složité a vypjaté situace. Z rozhovorů také vyplynulo, že se informanti setkávají s úskalím ohledně přijetí partnera z odlišného kulturního prostředí. Což uvádí i Morgensternová (2007) a Loučimová (2006), kde zdůrazňují, že problém v interkulturním partnerství může nastat tehdy, když okolí (např. rodina, kamarádi) nepřijme partnera z odlišné kultury a mají k němu odmítavý postoj a jejich vztah neakceptují nebo dokonce odmítají.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsme se zabývali tématem Interkulturní vztahy a jejich rozdílné pohledy ve výchově dětí. Tato tematika je poměrně aktuální a v dnešní době se pomalu rozvíjejícím trendem.

V teoretické části bakalářské práce jsme nastínili kulturu obecně, která byla zpracována do dalších podkapitol. Dále se teoretická část zabývala interkulturním partnerstvím, rodinou a výchovou dětí v interkulturním prostředí.

Praktická část byla realizována za pomoci kvalitativního typu výzkumu a byla zaměřena na dva cíle. Hlavním cílem bylo zjistit, *jaký styl výchovy dětí volí partneři, kteří nevyrostali v České republice a pocházejí z jiného kulturního prostředí*. Vedlejším cílem bylo *popsat co mohou rozdílné styly výchovy přinášet, v čem mohou rozdíly být přínosem nebo naopak úskalím*. Od stanovených cílů se odvíjely výzkumné otázky. První výzkumnou otázkou bylo zjistit, *zda rodiče z odlišného kulturního prostředí využívají odlišné výchovné styly*. Druhá výzkumná otázka se ptala, *zda se rodiče z odlišného kulturního prostředí setkávají s rozdíly ve výchově*. Cílem poslední výzkumné otázky bylo zjistit, *zda rodiče z odlišného kulturního prostředí při výchově dítěte narážejí na úskalí, a co je naopak přínosem*.

Pro naplnění cílů byl využit polostrukturovaný rozhovor, díky kterému byly získány zpracované odpovědi. Odpovědi informantů vedly k zajímavým výsledkům, avšak u některých byly poměrně strohé a bylo tak nutné se jich v průběhu zpracovávání praktické části doptávat. I přesto byly cíle a výzkumné otázky naplněny. Zdařilo se zjistit zajímavé informace o soužití, využívání různých stylů výchovy dětí a co tyto rozdílné styly mohou přinášet. Dále bylo zjištěno, co u výchovy s partnerem z jiné kultury, informanti považují za úskalí. Informanti se dále svěřují jak s přínosy, mezi které nejčastěji uvádí bilingvismus, otevřenost více kulturám, tak také s úskalími, které povětšinou řeší cestou kompromisu. Z rozhovorů plyne, že každá rodina využívá jiných výchovných stylů, kdy se střídá přísnost matky a otce a postoj vůči tvrdosti výchovy v každé kultuře. Na základě těchto výpovědí byly následně určeny používané výchovné styly.

Díky těmto výsledkům bylo zjištěno, že informanti uváděli, že každý z nich využívá naučené vzory výchovy z primární rodiny a jejich kultury. Dále se shodují v důležitosti kompromisů ve vztahu a domluvy ohledně stylu výchovy.

Dále bylo zjištěno, že rozdíly ve výchově informanti vnímají z pohledu přísnosti. Dalším shodným bodem bylo úskalí v komunikaci, z důvodu odlišného mateřského jazyka. Důležitým úskalím pro interkulturní páry je odchod z domoviny jednoho z partnerů, což informanti uváděli velmi často a kladli na něj velký důraz. Z daných výpovědí informanti jednotně uvádějí za přínos bilingvnost u jejich dětí, poznání nové kultury a obohacení pohledu na svět a respektu k odlišnostem.

Získané výsledky mohou být nadále zajímavým podkladem pro širší výzkum této problematiky. Dále pak jako inspiraci pro interkulturní partnery a výchovu jejich dětí. Tento výzkum by se dal rozšířit do budoucna především na více zemí. V daném výzkumu by mohlo dojít k dosažení jiných výsledků, pokud by se zapojily země jako jsou např. Spojené státy americké či východní země. V případě realizace výzkumu by se mohly tyto výsledky porovnat, a díky porovnaným výsledkům by se dospělo k dalším zajímavým zjištěním.

SEZNAM LITERATURY

1. Bahbouch, CH., Kopecký, R. (2014). *Co je dobré vědet o islámském a arabském světě*. Brandýs nad Labem: Dar Ibn Rushd.
2. Bednářová, J., ŠMARDOVÁ, V. (2011). *Diagnostika dítěte předškolního věku: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Brno: Computer Press.
3. Breidenbach, J., Nyíri, P. (2009). *Seeing culture everywhere: From genocide to consumer habits*. Seattle, WA: University of Washington Press.
4. Bůžek, A., Michalík, J. (2000). *Informatorium (nejen) o právech dítěte se zřetelem k otázkám výchovy a vzdělávání*. Olomouc: UP v Olomouci.
5. Čadová, E. a kol. (2012). *Katalog posuzování míry speciálních vzdělávacích potřeb, část II.: Diagnostické domény pro žáky s tělesným postižením a zdravotním znevýhodněním*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
6. Čáp, J. (1996). *Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy*. Praha: ISV.
7. Čepelová, O. a kol. (2013). *Úvahy notářství nad rodinným a dědickým právem vzhledem k sociálním vztahům*. Lima: Notářská komora České republiky.
8. Český statistický úřad. (2020). Sňatky cizinců v ČR podle vybraných státních občanství. [online]. Praha: ČSÚ. [cit.2022-04-03]. dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/29682397/c08R83_2020.pdf/cb111c81-6d5e-4b8a-9bfd-9ac4c1b5a25f?version=1.0
9. Drápalová, B., Kolářová, I. (2002). *Manželství s cizincem (cizinkou) muslimského vyznání*. Etnologický ústav – Akademie věd České republiky.
10. Elhassan, M. (1998). Vztah islámu k rodině, k manželství a k plodnosti. *Elhassan, M. Demografie*, roč. 40, č. 2, s. 120-125.
11. Ennaji, M. (2005). *Multilingualism, cultural identity, and education in Morocco*. New York: Springer Science & Business Media.
12. Fleissig, J., Bahbouch, CH. (1993). *Malá encyklopedie Islámu*. Brandýs nad Labem: Dar Ibn Rushd.
13. Gillernová, I., Rymeš, M., & Kebza, V. (2011). *Psychologické aspekty změn v české*

14. Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
15. Hernová, Š. (1997). *Češi, Slováci a Poláci na Těšínsku a jejich vzájemné vztahy*. Praha: Tilia.
16. Hintnaus, L. (1998). *Člověk a rodina, Smysl a funkce rodiny: (Anatomie, fyziologie a patologie lidské rodiny)*. České Budějovice: Jihočeská univerzita.
17. Hofstede, G., Hofstede, G. J., Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations: Software of the Mind: Intercultural Cooperation and its Importance for Survival*. New York: McGraw Hill.
18. Hroch, M. (1999). *V národním zájmu: Požadavky a cíle evropských národních hnutí devatenáctého století ve srovnávací perspektivě*. Praha: Lidové noviny.
19. Hrušková, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. (2006). *České rodinné právo*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita.
20. Humphreys, S. (2011). Art as a bridge between cultures. [online]. The UNESCO courier [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000190729>
21. Katriňák, T. (2008). *Spříznění volbou: Homogamie a heterogamie manželských párů v České republice*. Praha: SLON.
22. Knotková, D. (2004) In: Přadka, M. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. 2. vydání. Brno: Masarykova Univerzita.
23. Koylu, M. (2003). *Islam and Its Quest for Peace: Jihad, Justice and Education*. Washington: Council for Research in Values and Philosophy.
24. Krammer, H. CH. (1980). Becoming a family therapist. In Sobotková, I. *Psychologie rodiny*. 2. vydání. Praha: Portál. s. 228.
25. Krebs. V a kol. (2010). *Sociální politika*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR.
26. Kropáček, L. (2011). *Duchovní cesty Islámu*. Praha: Vyšehrad.
27. Kurtz, L. A. (2015). *Hry pro rozvoj psychomotoriky: pro děti s ADHD, autismem, smyslovým postižením a dalšími handicap*. Praha: Portál.
28. Linderová, I., Scholz, P., Munduch, M. (2016). *Úvod do metodiky výzkumu*. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava.

29. Lisá, L., Kňourková, M. (1986). *Vývoj dítěte a jeho úskalí*. Praha: Avicenum.
30. Loučimová, B. (2006). *Psychologické aspekty interkulturních partnerských vztahů*. Praha: FF UK.
31. Loučimová, B. (2007). Interkulturní partnerské vztahy. In Morgensternová, M. a kol. *Interkulturní psychologie: rozvoj interkulturní senzitivity*. Praha: Karolinum.
32. Maříková, H a kol. (1996). *Velký sociologický slovník: I. svazek A-O*. Praha: Karolinum.
33. Matějček, Z. (2006). Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte. Praha: Grada.
34. MIOVSKÝ, M. (2006). Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada Publishing.
35. Morgensternová, M a kol. (2007). *Interkulturní psychologie: rozvoj interkulturní senzitivity*. Praha: Karolinum.
36. Morgensternová, M., Šulová, L., Scholl, L. (2011). *Bilingvismus a interkulturní komunikace*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
37. Možný, I. (1999). *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství.
38. Možný, I. (2008). *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství.
39. Nakonečný, M. (1995). *Psychologie osobnosti*. Praha: Academica.
40. Nešporová, O. (2005). Rodina a rodičovství v křesťanství a islámu. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*. Roč, 6, č. 1, s. 3-7.
41. Procházka, M. (2012). *Sociální pedagogika*. Praha: Grada.
42. Průcha, J. (2007). *Interkulturní psychologie*. Praha: Portál.
43. Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. (2003). *Pedagogický slovník*. 4. vydání. Praha: Portál.
44. Shelling, G., & Fraser-Smith, J. (2008). *In Love But Worlds Apart: Insights, questions, and tips for the intercultural couple*. Bloomington: AuthorHouse.
45. Silva, C., L., Campbel, K., Wright, W. D. (2012). Intercultural Relationships: Entry, Adjustment, and Cultural Negotiations. *Journal of Comparative Family Studies*, roč. 44, č.6, s. 857–870. Doi: 10.2307/41756274

46. Skarupská, H. (2006). Úvod do kulturní a sociální antropologie. Olomouc, Distanční text. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta.
47. Sobotková, I. (2007). *Psychologie rodiny*. 2. vydání Praha: Portál.
48. *společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Praha: Grada Publishing.
49. Stašová, L a kol. (2001). *Člověk – prostředí – výchova. K otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido.
50. Strašíková, B. (2004). *V roli rodičů a prarodičů*. Praha: Husitská teologická fakulta UK: Karolinum.
51. Szabová, M. (1999). *Cvičení pro rozvoj psychomotoriky: Stimulační hry pro děti od 3 let*. Praha: Portál.
52. Šamanová, S. (2005) Naše společnost: Národnost ve sčítání lidu v českých zemích. *Centrum pro výzkum veřejného mínění- Sociologický ústav AV ČR* [online]. Praha [cit. 2021-7-9]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20060524184511/http://www.cvvm.cas.cz/index.php?lang=0&disp=nase_spolecnost&r=1&offset=101&shw=100023
53. Šimíčková – Čížková, J. (2008). *Vývojová psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého.
54. Štěrbová, D. (2013). *Rodiny s postiženými dětmi: „Tak trochu jiné rodiny?“*. Olomouc: UP v Olomouci.
55. Ting-Toomey, S. (1999). *Communicating across cultures*. New York: Guilford Press.
56. Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie – dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál.
57. Vágnerová, M. (2007). *Vývojová psychologie II*, Praha: Karolinum.
58. Venclová, K a kol. (2013). *Multikulturní rozdíly návštěvníků*. Chrudim: Vodní zdroje Chrudim.
59. Výrost, J., Slaměník, I. (2008). *Sociální psychologie*. Praha: Grada.
60. Maccoby, E. E., Martin, J. A. (1983). *Handbook of Child Psychology IV: Socialization, personality and social development*. New York: Wiley.

Příloha č. 1 Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru

Interkulturní vztahy a jejich rozdílné pohledy ve výchově dětí

Dobrý den,

Jmenuji se Nela Tekin a studuji na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Obracím se na Vás s žádostí o poskytnutí rozhovoru, který se zaměřuje na Interkulturní vztahy a jejich rozdílné pohledy ve výchově dětí

Dovoluji si Vás rovněž požádat o co nejpřesnější a pravdivé odpovědi.

Účast ve výzkumu je zcela anonymní a dobrovolná. Všechny osobní údaje budou zpracovány v souladu nařízením Evropského parlamentu a Rady EU 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/ 46/Es.

Předem děkuji za spolupráci

Nela Tekin

Podpis informanta:

Příloha č. 2 osnova rozhovoru

1. Jméno, věk, vaše národnost + národnost partnera
2. Kde žijete?
3. V jakém se nacházíte vztahu a jak dlouho (partnerský, manželský)?
4. Kolik máte děti a kolik jim je let?
5. Jakým jazykem s dětmi hovoříte? Popř. jak mluvíte doma, jak ve škole, jak s prarodiči?
6. Jaké jsou Vaše názory na výchovu a v čem se Vaše názory liší?
7. Co je pro Vás odlišné a v čem naopak s partnerem souzníte?
8. Dodržujete s vaším partnerem některé svátky ze země odkud pochází partner-cizinec?
9. Co považujete za přínos interkulturního vztahu?
10. Co považujete naopak za úskalí?
11. Co byste doporučili jiným párům do začátku interkulturního vztahu?